

hasti ventileeritud hämarasse karp. Pimedus alan- kindlaks teha tema olukorra põhjus ning asetada ta talle kasuks. Kui lind on kätte saadud, tuleb kiiresti tugeva stressi, seega kõik, mis stressi vähendab, on Linnu käsitsemine ja ravimine tekitavad talle

VIGASTATUD PATSIENT

haigusel üsna kergeti. juurde panna, kuna ühel linnul teisele kanduvad kodus on puurilind, ei tohi leitud lindu kunagi tema kanduda, kuid käte pesemine pärast kokkupuudet mõned linnude haigused võivad inimsele üle nii kiiresti kui vähegi võimalik leikokhta tagasi viia! piiratud aja jooksul leida. Seega tuleks noor patsient vad linnud oma poja jätta, kui ei suuda neid töttu hüljata, linnud nende hulka ei kuulu. Siiski või- poolt peale kokkupuudet inimsega inimse lõhna kuigi mõned loomajad võidakse vanemate hoidke lindu kellegi näo lähedal!

ja hanel katsevad end tiivalöökidega. Ärge kunagi neil on jõuline nokk ja suur tegutsesmisulatus. Luided suurte lindudega nagu haigrud või toonekured, kuna teravate küüniste eest. Eriti hoolas tuleb olla väga või muust tugevast materjalist kindaid, mis katsevad tegemist on rõõvlindudega, on hea kanda nahkseid ja kindlasti see ka linnu vabastamisel eemaldada. Kui tähele panna, et side ei sulgeks linnu ninasõrmeid aitab elastne side linnu noka ümber. Seejuures tuleb suuremad, võivad valusalt näpistada. Selle vastu hoidjal endal on oht vigasada. Pajud linnud, eriti Suure linnude käsitsemine nõuab ettevaatust, kuna ülejäänud sõrmed haaravad kindlalt ümber tiibade. pea jääb nimetissõrme ja keskmise sõrme vahele, rasta suures linnud võib võtta ühte kätte. Linnu hoidma kindlalt, aga hellalt. Väikesed, kuni must- talle peale visata rätik, lina vms. Lindu peaks käes Kui linnule käulatuseni läheneda ei õnnestu, tuleks ettevaatamatult kätumise võib teda veelgi vigastada. Vigastatud lindu on tavaliselt raske kätte saada ja

PÜÜDMINE JA KÄITSEMINE

Hoolealust peab hoidma soojas ja teda ei tohi ilma Majutamine otsese vajadusega häirida. Sobivad on papagoidele ja kanaarilindudele mõeldud puurid, millel tuleks katta kinni külljed ja lagi nii, et tekib vaba esiküljega hämar ruum. Ka sobib hästi ventileeritud, kaanega papkarp - lind tahab hämarust. Ruumi temperatuur peaks olema +21–30 °C. Kui tegemist on linnuga, kes tavaliselt oksal istub, võiks talle ühe oksa õreks panna. Puuri või karbi pörand tuleb katta tihedalt saepuru või laastudega ning neid tihiti vahetada (vähemalt iga päev). Toit ja vesi peavad olema kätte- saadavad ja need tuleb hoida puhtana.

MAJUTAMINE

vad päästa ühe liigi, kuid olla teisele hukatuslikud. mit ja hoida teisi loomi seda söömast. Ravimid või- võib olla võimatu anda talle õiget kogust õiget ravi- Haiget lindu ei saa ravida otse looduses, kuna arst kui loomade turvakodu. maast, kui temagi. Andata võib siin nii kohalik looma- sime on raske ja õige ravi oskab määrata vaid loo- tuled ta panna toiduma. Lindude haiguste diagnoo- Kui ta on nii haige, et lasseb end kerget vaevaga tabada, kuid näib haige, võib olla mitmeid haiguse põhjusi. abistama kirurg. Linnul, kes ei ole väliselt vigastatud, see paraneb ruttu. Tõsisemate haavade puhul peab võib puhastada mõne pehme antiseptiku või veega ja õnnestusest saadud sökk. Väikese pindmise vigastuse ja jalgadel, naha ja lihaste haavad, sulgede kaotus ja Linnu tavalisemad vigastused on luumurrud tiival ebameeldivaid sekeldusi.

seadusega rangelt keelatud ning võib põhjustada gäühingusse. Ka on sellise linnu kodus pidamine liikku keskkonnateenistusse või Eesti Ornitoloo- aluse linnuga, millest tuleb kindlasti teatada koha- liik. Tegemist võib olla mõne haruldase või kaitse- Võimalikult kiiresti tuleks kindlaks teha linnu

saamiseks. teha saab. See on ka parim vahend fokiisusindist üle dab stressi ja on esimene esmaabi, mida linnu heaks

RÖÖVLINNUD

Röövlinnud, kaasa arvatud kakud, vajavad toiduks toorest liha ja anumate värske veega. Kui nad hakkavad paranema, tuleb toidule lisada koreainet nagu looma nahk, karvad või suled. Nende kasvatamine ja tagasilaskmine loodusesse on aga väga keeruline, mistõttu tuleks kindlasti pöörduda spetsialisti poole.

ÕLISED LINNUD

Kui leiate õliga märdunud linnu, ärge püüdke teda ise õlist puhastada, kuna see on väga spetsiaalne töö ning võite linnule teha pigem halba kui head. Pange lind ettevaatlikult hästiventileeritud karp, hoidke soojas ja konsulteerige asjatundjatega. Õli on linnule, kui ta seda alla neelab, väga mürgine. Seda aga juhtub sageli, kui ta üritab ise end puhastada. Seetõttu tuleb õliga märdunud linnud väga kiiresti puhastada. Kui leiate kuskil suuremal hulgal õliga märdunud linde, teatage sellest viivitamatult keskkonnainspektsiooni lühinumbril 1313.

Eesti Ornitoloogiaühing
Veski 4, 51005 Tartu
Postiaadress: Pk 227, 50002 Tartu
www.eoy.ee

Eesti Ornitoloogiaühing on lindude uurimise, kaitse ja tutvustamisega tegelev vabaühendus, rahvusvahelise linnukaitseorganisatsioonide liidu Birdlife International partner Eestis.

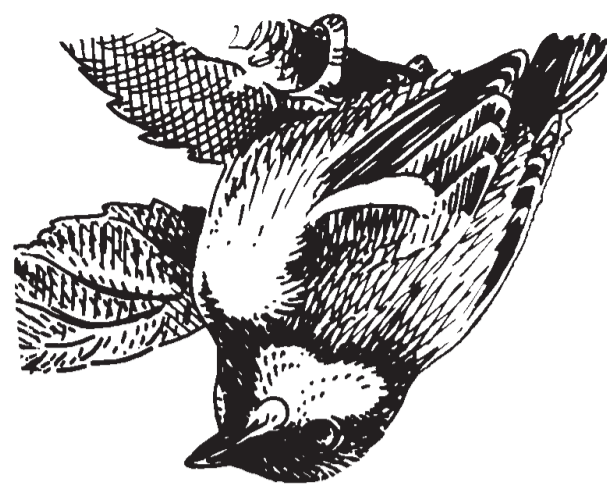
Käesoleva voldiku koostamisel on kasutatud:

- Jüriado, T. (koost.) Hädasolijale appi. Eesti Ornitoloogiaühing.
- RSPB. 2002. Care of sick, injured and orphaned birds.

© Eesti Ornitoloogiaühing, 2005
Illustratsioonid: Paul Hirst ja RSPB (BirdLife'i partner Ühendkuningriikides)
Koostasid Andrus Kuus ja Andres Kalamees.
Nõustas Vilju Lilleleht

Trükis on valminud
SA Keskkonnainvesteeringute Keskus toetusel

realistlik ja lind humanseelt hukata. valmis või pingutused ei anna tulemust, tuleb olla asjatundlikkust ja kannatlikkust. Kui te ei ole selleks Iga haige olevuse eest hoolitsemise nõuab palju aega, pida, et ainult täiesti terve lind jääb looduses ellu! taltsad ja neid on raske uuesti vabastada. Meeles tuleb teda kodustada. Mõned linnud võivad olla vägagi nii vähe kui võimalik ja mitte mingil juhul üritada pidamise. Haige või hüljatud linnuga tuleks suhelda seda parem. Ka seadus keelab metsloomade kodus kodu. Mida varem lind tagasi loodusesse pääseb, keskkond linnule on ikka ja ainult tema looduslik eest hoolitsema asudes tuleb meeles pidada, et parim nule, aga ka linnu võimatu linnupoja leidmine. Nende tuse tagajärg nagu kasside või koerte rünnakud lin- põhjusel. Sageadamini on see linnuga juhtunud õnne- Linnud võivad inimse kätte sattuda mitmel erineval

HAIGE VÕI VIGASTATUD LINNU JA HÜLJATUD LINNUPOJA EEST HOOLITSEMINE

HAIGE või TASUB TEADA! VIGASTATUD LINNU JA HÜLJATUD LINNUPOJA EEST HOOLITSEMINE

TOIT

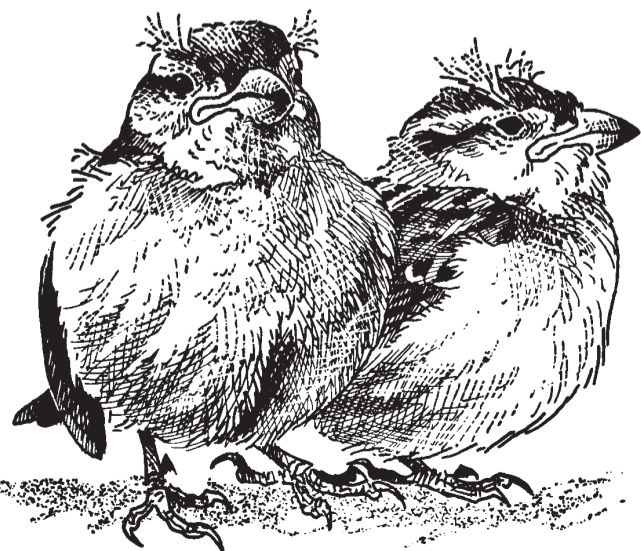
Haige linnu ravimist alustades ei ole algul erilist vajadust hoolealust toita – toit ja jook on viimased asjad, mis teda huvitavad. Ainus erand on väga kurnatud lind – nagu näiteks maas lelav piiritaja, keda võiks turgutada suhkruveega, mis taastab talle vajaliku energiakoguse. Kui piiritaja on lendamiseks juba piisavalt tugev, andke talle võimalus tuul tiibadesse saada, tõstes ta peo peal kõrgele, visates õhku või asetades kõrgemale eendile.

Paranedes vajab lind aga toitu. Toidu tüüp sõltub tema toitumistüübist. Väikesed linnud jaotatakse laias laastus putuka- ja seemnetoiduliseks. Vindid, tsiitsitajad ja varblased on peamiselt seemnesööjad ja neile võibki anda kõiksugu teri ja seemneid.

Linnupojale tuleb leida sobiv toit. Regulaarseks toitmiseks sobib enamusele linnupoegadest leotatud küpsise- või saiapuru, mis on segatud purustatud keedumunaga või ka hakkliha ja purustatud putuka- ja liblikavastsed. Võib kasutada ka lemmikloomapoodidest saadavaid lindude toidusegusid. Lennuvõimestumise ajal tuleks anda linnule võimalikult looduslähedast toitu, mida ta ka oma normaalsest elukeskkonnast leiab, et ta õpiks looduses toitu ära tundma. Noortele võiks anda ka vitamiine, tagamaks luude normaalset arengut. Selle kohta tuleb täpsemalt nõu küsida loomaarstilt või spetsialistilt.

Niisutatud toidust võib lind saada kätte kogu omale vajaliku vee. Hea on siiski hoida läheduses ka veenõu. Kunagi ei tohi linnupojale piima anda! Toitmisel võib avahendina kasutada tõmbi otsaga pintsette. Suu avamiseks võib lihtsalt pintsettidega noka otsa puudutada ning toidupala saab talle otse kurku panna. Kui ta aga selle peale suud ei ava, võib õrnalt noka näpuga lahti teha. Pärast kolme-nelja sellist sunnitud toitmist peaks lind ise õppima noka avama ja toitu manguma.

Punarind, võsaraat, rästad, kärbsenäpid, tihased jt. on peamiselt putuktoidulised. Neile võib pakkuda loomapoest saadud vastavaid segusid või püüda ise väikeseid putukaid ja nende vastseid. Lisaks võib lindudele anda ka purustatud keedumuna ja purustatud teravilja. Putuktoidulistele on sobivad ka pehme tailiha ja lihaga kassi- või koeratoit. Toit peaks olema siiski võimalikult lähedane loodusest leitavale.

Suuremad linnud nagu varesed ja kajakad söövad sageli kõiksugu jäätmeid, millele võib lisada küpsise-tükke ja koera- või kassitoitu. Kajakad naudivad enamasti ka toorest kala, aga toit peab olema mitmekesine. Igal juhul tuleb söömata jäänud toit eemaldada, et vältida roiskumist ja haigusi.

HÜLJATUD LINNUPOJAD

Kevadel ja suvel tuleb tihti ette, et leitakse maapinnal istumas või keksimas linnupoeg, kelle vanemaid pole näha. Vanemad on aga enamasti toiduotsinguil või teie kohalolust häirituna varjunud. Paljude lindude pojad kipuvad pesast välja lendama enne lennuvõimestumist, kohe, kui suled on selga kasvanud. Nad veedavad mõne päeva maapinnal, kuni nende sulestik täielikult välja areneb. See on paljude linnuliikide juures täiesti tavaline. Kakupojad on liikuvad väga noorelt ning neid võib pesapuul või selle ümbruses näha ronimas juba siis, kui nad on saavutanud alles poole oma suurusest. **Kui leiate lennuvõimetu linnupoja, on kõige parem jätta ta sinna, kus ta on.** Kui lind on söiduteel või mõnes teises ohtlikus kohas, on mõistlik ta üles korjata ja viia lähimasse ohutusse kohta. Lind peab jääma leiukohast kuuldekaugusele, muidu on oht, et tema vanemad ei suuda teda enam üles leida ja lind tööpooldest hüljatakse. Noore linnu loodusest eemaldamine muudab tema võimaluse pikaks, normaalseks eluks üsna väikeseks.

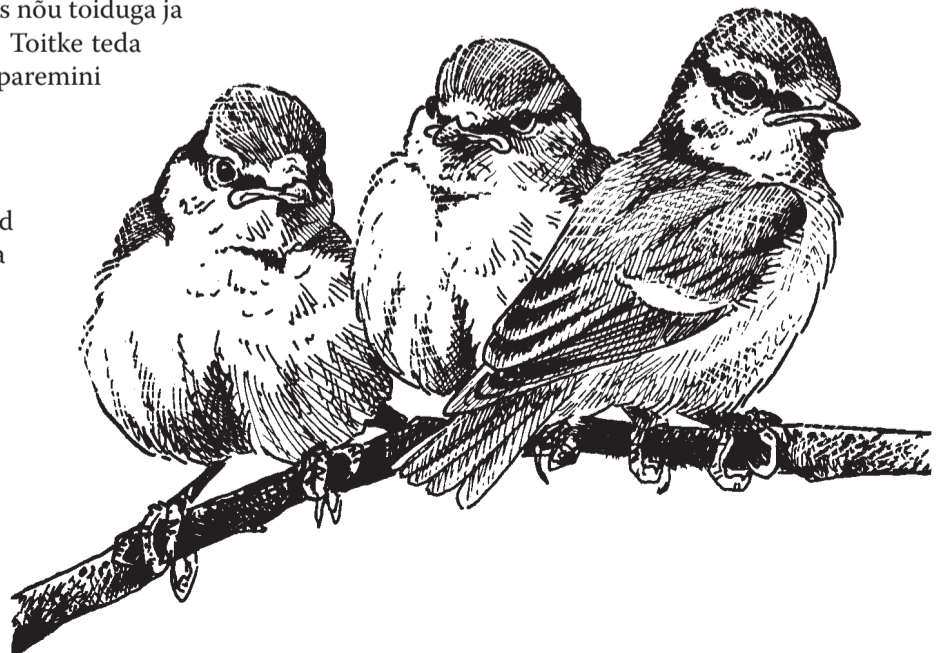
Kuigi linnu kättevõtmine tekitab talle mingil määral stressi, ei põhjusta see iseenesest poja hülgamist vanemate poolt. Linnud ei reageeri inimlõhnale samamoodi, kui seda teevad imetajad. Üldiselt arvatakse, et linnud ei tunne üldse lõhna.

Tuvid toidavad oma poegi erilise seguga, mida pojad ise otse nende neelust õngitsevad. See teeb nende poegade kodus kasvatamise raskeks, kuna loomuliku meetodi imiteerimine võib viia linnu šokini. Alternatiivse lahendusena võib panna toidu kotti ja selle nurka teha väikese augu, kust poeg saab toidu kätte. Kui linnupoeg on juba sulistunud, võib talle toidu sisse panna ka väikeseid seemneid, eriti maisi, nisu ja värskeid roheline aedvilju. Kui lind on täiskasvanud, võiks talle anda ka mineraalset puru, nt. tillukesi kivikesi.

Noor lind võib süüa ööpäevas oma kaalu jagu toitu. Väikesed linnud nagu punarind ei suuda aga olla ilma toiduta kauem kui tund. Linnupoega tuleb päevasel ajal toita regulaarselt iga tunni järel, kuni ta on korralikult sulginud. Noort lindu ei saa üle toita. Kui tal on kõht täis, siis ta lihtsalt keeldub teisest suutäiest. Fekaalid tuleb peale iga toitmist eemaldada. Seda peaks olema võimalus ilma pesa määrimata teha. Kui väljaheide on vedel, on ta toiduga liiga palju vedelikku saanud. Kui lind on juba suur, muutunud liikuvaks ja suuremasse puuri või kasti ümber asunud, pange talle sinna lihtsalt üks nõu toiduga ja teine veega, et ta õpiks ise toituma. Toitke teda regulaarselt, see aitab tal hiljem ise paremini hakkama saada.

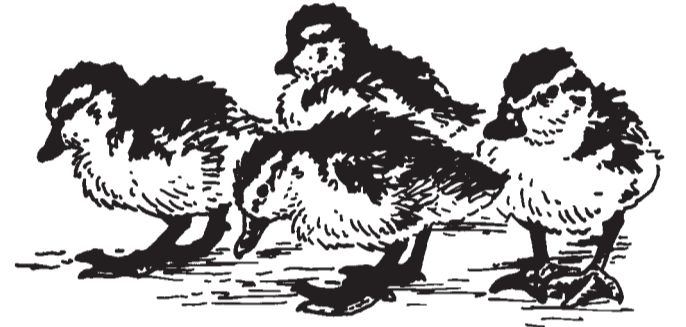
LINNU VABASTAMINE

Vigastatud või haige täiskasvanud lind tuleb vabastada niipea, kui ta on terveks ravitud. On väga tähtis, et lind saaks tagasi viidud sinna, kust ta leiti, oma tuttavasse ümbrusesse. Kui see ei ole võimalik, pange tähele, et lind satuks õigesse elupaigatüüpi.

Kui lind on sulgedest paljas või udusulis ja on ilmselge, et ta on lihtsalt õnnetult pesast välja kukkunud, võib ta sinna tagasi aidata. Väikesed linnupojad jäävad pesast väljas harva elama. Kui te ei ole päris kindel, kas linnupoeg ikka vajab abi, tulge paari tunni pärast tagasi ja vaadake, kas ta on ikka veel hädas. Linnu võib loodusest eemaldada alles viimase võimalusena. Kui otsustate ikkagi linnupoja koju võtta, peate arvestama pikaajega, parajalt segadust tekitava ja aeganõudva tööga. Ärge kunagi lootke, et saate pöörata linnule sama palju tähelepanu ja hoolitsust, kui seda pakuvad talle ta enda vanemad. Inimesel on väga raske õpetada linnule iseseisvalt looduses hakkama saamist. Iga lind, kes on üles kasvanud inimese hoole all, peab lõpuks looduses teistega võrdselt ellujäämise eest võitlema.

Linnupojale tuleks pesa teha kasti või karpi nt. pehmest riidest ning hoida kasti tõmbetuule eest. Toitmise vahel hoitagu kast kaetuna. Kuna linnud soojendavad öösel oma poegi, tuleb teda soojendada ka kastis. Alles siis, kui tal on seljas juba päris suled, suudab ta oma temperatuuri paremini hoida ja ei vaja enam lisasoojendust. Väiksemale linnule võib panna soojenduslambi või ka soojenduskoti kasti alla. Kui linnupoeg on muutunud juba aktiivseks, tuleb ta ümber kolida suuremasse kasti või karpi, kus ta saab iseseisvat elu harjutada ja maailma pisut tundma õppida.

Hüljatud linnupoeg on vabastamiseks valmis, kui ta oskab ise toituda, suudab hästi lennata ja ennast vees puhastada. Pikendatud vangistus ainult suurendab riski ja stressi. Kui olete lindu hoidnud siseruumides, viige ta kastis või puuris lahtilaskmise kohta ning jätke sinna enne vabastamist umbes tunniks või paariks ümbrusega kohanema. Kui võimalik, peaks ta vabastama mõnes jälgitavas kohas, sest linnud kipuvad sellesse kohta tagasi tulema toitmise- ja puhkamisajal. On ebatõenäoline, et lind hakkab kohe enda eest hoolt kandma, seetõttu võite teda esialgu natuke abistada, pannes vabastamise kohta mõned päevad lisatoitu. Toitke teda tavapärasel aegadel.

Oluline on lind vabastada hommikul, eelistatult ilusal soojal päeval, et anda talle aega maha rahuneda ja toituda. Siis ei pea ta magama minema tühja kõhuga. Kakud võiks vabastada aga vastupidiselt õhtul.